

Tyypillisen nuoruuspukuisen aroharmaalokin (oikealla) ruumis ja pää ovat usein vaaleammat kuin harmaalokilla, siiven peitinhöyhenistä ja tertiaaleista puuttuu karkea pykäläkuviointi, käsisulat ovat mustemmat ja kärjistään kuviottomat ja selkäpuolen höyhenten pohjaväri on hieman punertavampi. Isojen peitinhöyhenten kuviointi keskittyy vain sisimpiin höyheniin. Selkäpuolen höyhenten reunat ovat jo hieman kuluneemmat kuin harmaalokilla. Huomaa myös ero nokan muodossa. Espoo 23.7.2012. RONI VÄISÄNEN

Aroharmaalokki

– *mission impossible?*

Suomessa aroharmaalokkeja nähdään lähinnä kaatopaikoilla, jossa pieni, lokiin määritykseen paneutunut porukka niitä löytää. Riviharrastajalle aroharmaalokin määrittäminen voi tuntua mahdottomalta. Tyypillisen yksilön osuessa kohdalle mahdottomasta saattaa kuitenkin tulla mahdollista – ainakin pienellä harjoittelulla.

Juuri tähän aikaan aroharmaalokki on helpoin tuntea.

Aroharmaalokki on laajentanut voimakkaasti pesimäaluettaan. Lähimpänä Suomea laji pesii ilmeisesti jo Itä-Liettuassa. Pesimäkannan ydinalueet sijaitsevat kuitenkin Mustanmeren pohjoisreunalta itään. Lajia havaitaan säännöllisesti muun muassa Etelä-Ruot-

siissa ja Liettuassa. Suomessa rareiteettikomitea tarkisti aroharmaalokkihavainnot vuoden 2011 loppuun asti, jonka jälkeen paikalliskomiteat ovat vastanneet havaintojen tarkistamisesta.

Maamme ensimmäinen aroharmaalokki havaittiin vuonna 1997, ja sen jälkeen

laji on ollut jokavuotinen. Havaintomäärät ovat viime vuosina nousseet, todennäköisesti määritystietämyksen parantumisen ja kaatopaikkaretkeilyn lisääntymisen myötä, mutta laji lienee myös oikeasti runsastunut viimeisen 15 vuoden aikana.

Aroharmaalokkeja havaitaan touko-

Siiven alapinta on tyypillisillä nuoruspukuisilla aroharmalokeilla kauttaaltaan hyvin vaalea ja kontrastikas. Aivan täysin kuvioton se ei kuitenkaan ole, vaan siiven alapeitinhöyhenten kärkiosiin keskittyvä ruskea kuviointi kontrastoituu vaaleiden tyviosien kanssa ja muodostaa kapeiden ruskeiden poikkaisjuovien lisäksi keskimmäisten alapeitinhöyhenten alueelle vaalean pitkittäisjuovan. Kainalohöyhenet ovat pohjaväritään valkoiset, ja niiden terävärainen ja kapea ruskea kuviointi keskittyy vain höyhenten kärkiosaan. Espoo 23.7.2012.

RONI VÄISÄNEN

Nuoruspukuisella aroharmalokilla sisimpien käsisulkien yhtenäisen tummat ulkohöydyt ja vaaleammat sisähöydyt muodostavat tyypillisen sälekaihdivuon, eikä siivelle muodostu harmaalokille ominaista, selvästi erottuvaa vaaleaa luukkuja. Sisimmän käsisulan ulkohöydyt on yleensä yhtenäisen tumma, mutta muiden sisimpien käsisulkien ulkohöydyissä voi olla pienialainen ja selvärainen vaalea kuvio. Tällä yksilöllä on vain hyvin pieni vaalea täplä 3. sisimmässä käsisulassa. Pyrstösulkien tyvet ovat valkeat ja kuviottomat ja pyrstön kärkivyö leveä ja musta. Tumma poikkikuviointi pyrstösulissa on heikkoa ja keskittyy lähelle kärkivyötä. Myös pyrstön yläpeitinhöyhenten kuviointi on vaatimatonta, mikä korostaa mielikuvaa karkeasti kaksivärisestä pyrstöstä. Espoo 23.7.2012. RONI VÄISÄNEN

kuun alusta joulukuuhun, mutta havainnot painottuvat selvästi heinäkuun lopun ja marraskuun alun väliselle ajalle. Useat yksilöt viettävät Suomessa pitempiä aikoja, jopa kuukausia. Valtaosa hyväksytyistä havainnoista koskee valokuvattuja lintuja, minkä ansiosta monet linnut on voitu tunnistaa yksilöllisesti pukutuntomerkkien yksityiskohtien perusteella. Näin on voitu tarkastella muun muassa samojen yksilöiden liikkeitä eri kaatopaikkojen välillä.

Valtaosa Suomen aroharmalokeista on ollut ensimmäisen (1kv; 106 yksilöä) ja toisen (2kv; 99) kalenterivuoden lintuja. Jälkimmäisistä 45 on löytynyt ennen elokuuta, ja loput elo–joulukuussa. Muut havainnot koskevat vanhempia ikäluokkia, ja vanhoista linnuista on vain kourallinen hyväksytyjä havaintoja. Hankalimmin määritettävistä vanhempien ikäluokkien esiaikuisista on useampi havainto rareiteetikomitean pöydällä odottamassa määritystiedon karttumista. Nuoria ensimmäisen kalenterivuoden (1kv) lintuja nähdään heinäkuun lopulta lähtien (ensimmäinen havainto 17.7.), ja nitent uusia lintuja on löytynyt elo–syyskuun taitteen ja lokakuun lopun välillä. Toisen kalenterivuoden (2kv) lintuja havaitaan melko tasaisesti

Valkea pää, vaihdetut harmaat hartiahöyhenet ja punertavanruskeaksi kuluneet siiven peitinhöyhenet luovat ensimmäisen talven aroharmalokin sivuprofiiliin tyypillisen kolmivärisen vaikutelman. Tämä lintu on sulkinut varsin laajasti – useita keskimmäisiä peitinhöyheniä ja yhden ison peitinhöyhenen – mitä nuoret harmaalokit eivät yleensä tee. Huomaa tyypillinen nokan muoto, pään ilme sekä tertiaalien ja isojen peitinhöyhenten sekä vaihtuneiden hartiahöyhenten kuvio. Espoo 9.10.2012 PETTERI LEHIKOINEN

Ensimmäisen talven aroharmalokin pää ja alapuoli ovat hyvin vaaleita, ja niskassa on selvä tumma niskavyö. Isojen peitinhöyhenten tyvet ovat lähes kuviottomat ja muodostavat suljetulle siivelle tumman palkin, joka rajaa vaaleiden kärkien muodostamaa siipijuovaa. Tällä yksilöllä vaihtuneiden hartiahöyhenten kuvio on tyypillinen: niissä on selvä tumma keskusta, ja subterminaalijuova on heikko ja diffuusi. Monilla yksilöillä ei muodostu selviä ankkurikuvioita höyhenten kärkiin. Espoo 15.9.2012. RONI VÄISÄNEN

Nuoren selkälokin yksittäiset höyhenpuvun tuntomerkit muistuttavat aroharmalokin tuntomerkkejä. Peitinhöyhenet ovat usein vailla poikittaiskuvioita ja isojen peitinhöyhenten tyviin muodostuu tumma palkki. Myös tertiaalien pelkkiin höyhenten reunuksiin keskittyvät kapeat valkoiset kuviot ovat aroharmalokkimaiset. Selkälökki on kuitenkin pienikokoinen, pieninokkainen, pitkäsiipinen ja lyhytjalkainen. Lisäksi sen höyhenpuku pysyy tuoreena hyvin pitkälle syksyyn, eikä se juuri vaihda hartiahöyheniään. Espoo 24.8.2012. RONI VÄISÄNEN

toukokuulta lokakuun loppuun pienien havaintohuippujen osuessa toukokuun loppupuolelle ja syys-lokakuulle.

Yli 95 prosenttia Suomen aroharmalokeista on havaittu kaatopaikoilla tai näiden läheisyydessä, ja noin 60 prosenttia yksilöistä on havaittu joko Espoon-Kirkkonummen Ämmässuon (68 yksilöä) tai

Tampereen Tarastenjärven kaatopaikoilla (66). Pohjoisimmat havainnot ovat Oulusta ja Kuusamosta. On mielenkiintoista nähdä, miten havaintomäärät muuttuvat tulevaisuudessa, kun useiden kaatopaikkojen jätteitä aletaan polttaa perinteisen avosäilytyksen sijaan ja lokkien ravinnonhankinta kaatopaikoilla hankaloituu.

Osa linnuista risteymiä

Harmalokkiryhmä (harmalokki sekä aro- ja etelänharmalokki) on tyypillinen esimerkki hankalasti tunnistettavasta lähisukuisten lajien ryhmästä, jossa yksittäisillä yksilöillä on usein toisen lajin tuntomerkkejä. Näin ollen määritys on perustettava

Lennessa nuori selkälökki on helppo tuntea hyvin tummista sisimmistä käsisulista, jotka eivät muodosta siivelle vaaleaa luukkuja. Pyrstön kärkivyö on leveä ja musta. Selkälökki ei juuri vaihda hartiahöyheniään syksyllä Suomessa. Tämä yksilö on vaihtanut marraskuuhun mennessä vain muutaman hartiahöyhenen. Espoo 16.11.2012.

PETTERI LEHIKONEN

Etualalla olevalle nuorelle harmalokille muodostuu käsisivien tyvelle tyypillinen vaalea luukku. Sisimpien käsisulkiensa (sisin mukaan lukien) ulkohöydyt ovat vain kärjistään tummat, ja niissä on laajat vaaleat diffuusireunaiset kuviot. Pyrstön tumma kärkivyö ei ole musta eikä terävärajaisesti valkeasta erottuva, koska poikittaiskuviointi jatkuu voimakkaana sulkien tyviä kohti. Yläpuolen yleisvaikutelma jää kontrastittomammaksi kuin takana lentävällä aroharmalokilla. Alapeitin- ja kainalohöyhenten pohjaväri on rusehtava, ja tummat poikittaiskuviot ovat paksuja ja jatkuvat tasaisina höyhenten tyvelle asti. Espoo 9.10.2012 PETTERI LEHIKONEN

Tyypilliset kontrastikkaat ensimmäisen talven aroharmaalokit ovat huomiota herättäviä tylsän tasaväristen nuorten harmaalokkien seassa, mutta 2kv harmaalokki voi pinnallisesti tehdä hyvin samanlaisen vaikutelman. Vaalea pää ja alapuoli, siiven isojen peitinhöyhenten tyvien tumma palkki, tertiaalien teräväräjäiset ja kapeat valkoiset kärjet, pitkät jalat ja pitkähäkö, kapea nokka poikkeavat ympäröivistä nuorista harmaalokeista. Nuorten harmaalokkien hartiahöyheneet ovat tässä vaiheessa vielä pääosin nuoruuspukua ja ovat yhdessä siiven peitinhöyhenten ja tertiaalien kanssa karkeasti pykäläkuvioisia. Espoo 12.9.2012 PETTERI LEHIKONEN

mahdollisimman monen ominaisuuden summaan eikä mihinkään yksittäiseen piirteeseen.

Suomessa aroharmaalokin tunnistaminen on siksikin hankalaa, että laji on harvinainen ja kaatopaikkojen ulkopuolella retkeilevien on hankala saada lajista ja toisaalta harmaalokin vaihtelusta kokemusta. Kaikesta huolimatta useimmat yksilöt ovat melko helposti tunnettavissa ja löydettävissä harmaalokkien seasta, jos tunnistamiseen on vähänkään perehtynyt.

Useimmin Suomeen harhautuu ensimmäisen ja toisen vuoden aroharmaalokkeja. Nämä ovat myös helpoimpia erottaa harmaalokista. Esiakuisia aroharmaalokkeja on vaikeampi määrittää, mutta ne ovatkin Suomessa huomattavasti harvinaisempia kuin nuorempien ikäluokkien aroharmaalokit ja etenkin vanha aroharmaalokki on Suomessa suurharvinaisuus. Monilla vanhempien ikäluokkien aroharmaalokeiksi epäilyillä linnuilla on todettu lajille epätyypillisiä piirteitä.

Suomeen saapuvat linnut saattavat sulkia tai kulua eri tavalla kuin muualla. Siksi tässä jutussa esitellään lajin puvun muuntelua suomalaisin kuvin. Samalla voidaan käsitellä tunnistusta tapauskohtaisesti sellaisilla yksilöillä, jotka ovat määritettävissä aroharmaalokeiksi Suomen oloissa. Rariteettikomitean työtä on auttanut Tarastenjärven lokkiporukka (**Annika Forstén, Markku Kangasniemi, Hannu Koskinen, Antero Lindholm ja Visa Rauste**), joka on selvittänyt perusteellisesti lajin tunnistamista vieraillemalla aroharmaalokin levin-

neisyysalueella ja vertaamalla sikäläisten yksilöiden piirteitä kotimaisiin.

Harmaalokkiryhmän sisällä lajit risteytyvät ilmeisen usein. Nykyisin lieneekin selvää, että osa Suomessa havaittavista aroharmaalokkia muistuttavista linnuista on risteymiä ja osa yksilöistä on syytä jättää määrittämättä lajilleen. Nämä linnut ovat yleensä hyvin aroharmaalokkimaisia, mutta osa piirteistä on lajin normaalille muuntelulle vieraita. Jotkut näistä yksilöistä voivat olla peräisin aroharmaalokin levinneisyysalueelta mutta vastaavat ulkonäöltään vähemmistöä eivätkä ole harvinaisuuksiin sovellettavan varovaisuusperiaatteen perusteella määritettävissä. Osa Suomessa nähtävistä yksilöistä taas poikkeaa selvästi normaalin harmaalokin muuntelusta, mutta piirteet menevät ristiin lajien välillä eikä määrittäminen lajilleen ole järkevää.

Aroharmaalokkikandin osuessa kohdalle valokuvien merkitys on suuri. Niiden avulla tuntomerkkejä voi tarkastella konkreettisesti ja esimerkiksi siiven ylä- ja alapinnan tuntomerkkien tulkinta maastotilanteessa ilman valokuvia on haastavaa, ellei peräti mahdotonta. Isokokoisten lokkien määrittämisessä on perehdyttävä kotimaisen harmaalokin puvun vaihteluun sekä iänmäärittäykseen. Aiheesta enemmän kiinnostuneet voivat ammentaa lisäoppia ulkomailta, joskin lokkeihin erikoistuneiden kuvasivustojen tarjonnalla pääsee hyvin alkuun myös aroharmaalokin puvun vaihtelusta.

Ominainen muoto ja ääni

Vaikka aroharmaalokin pukutuntomerkit vaihtuvat iän myötä, muoto on kaikille ikäluokille ominainen. Aroharmaalokki on harmaalokkiin verrattuna usein elegantimpi: se on pitkäkaulainen, -siipinen ja -jalkainen (sääri on pidempi kuin harmaalokilla). Pään ja nokan muoto ja piirteet antavat aroharmaalokille usein sille ominaisen ilmeen iästä riippumatta. Harmaalokkiin verrattuna aroharmaalokin pää on pienempi ja yleensä valkoisempi, otsa on luisempi ja pientä tummaa silmää reunustavat valkoiset silmäluomet. Aroharmaalokin nokka on pitkä, kapea ja tasapaksu. Alanokan viistekulma on heikko toisin kuin harmaalokilla ja etenkin etelänharmaalokilla. Erot harmaalokkiin ovat kuitenkin suhteellisia ja sukupuolet eroavat toisistaan: naaraat ovat yleensä koiraita pienempiä ja kompaktimpia.

Puvun ja muodon lisäksi äänillä ja laulusennolla on suuri merkitys tunnistamisessa. Niiden maastokäyttökelpoisuus korostuu kaatopaikoilla, joilla aroharmaalokit usein puolustavat ruokailureiirejään ja laulavat sen merkiksi. Aroharmaalokin laulu on huomiota herättävä nenäsointinen honotus, josta se on saanut myös tieteellisen lajinimensä: *cachinnans* tarkoittaa nauravaa, hohottavaa. Laulu esitetään usein lajityypillisessä ”albatrossiasennossa”, jossa kaula on venytetty suoraan ylöspäin ja siivet on levitetty auki. Vaikka laulu onkin yksi parhaita tuntomerkkejä, siihen on suhtauduttava varauksella, jos linnun ulkonäkö ei kaikilta osin sovi lajiin.

Vahvan kulumisen seurauksena ensimmäisen kesän aroharmaalokin höyhenpuku on usein niin huonossa kunnossa ennen sulkasatoa, että pukutuntomerkeistä ei saa juurikaan selvää. Muoto on tällä yksilöllä kuitenkin tyypillinen. Aroharmaalokille tunnusomaisen ilmeen luova pitkän ja kapeahkon nokan yhdistyminen luisuun otsaan sekä pieni silmä puhtaanvalkeassa päässä auttavat lajin löytämistä silloin, kun pukutuntomerkeistä ei saa täysin konkreettista apua. Huomaa myös pitkä sääri, lihanvärisiksi vaalennut nokan tyvi ja varsin heikosti kuvioituid vaihtuneet hartia- ja keskimmäiset peitinhöyhenet. Kainalohöyhenten kuvio säilyy usein pisimpään, koska on valolta suojassa, ja voi siten auttaa lajin tunnistamisessa. Outokumpu 6.7.2013 MATTI KOIVULA

Jotkut ensimmäisen kesän heuglinialalajin selkälokit voivat kulumisen ja laajan sulkimisen myötä muistuttaa aroharmaalokkia. Huomaa kuitenkin muotoerot: lyhyet jalat, lyhyt ja paksuhko nokka, jossa vahva viistekulma, ja ison näköinen pää. Lisäksi vaihtuneet hartiahöyhenet ovat tummahkot ja niissä on vain selvä tumma ruotijuova. Tällä yksilöllä nokka ei ole tunnusomaisen kellertävä. Lennossa aroharmaalokista parhaiten erottava tuntomerkki on tummat sisimmät käsisisulat, jotka eivät juuri muodosta vaaleaa luukkuu. Tampere 2.5.2013. HANNU KOSKINEN

Muodon ja kasvojen ilmeen sekä laulun tuntemisten myötä aroharmaalokin löytäminen harmaalokkimassasta saattaa helpottua, mutta varsinaisen määrittämisen täytyy silti perustua myös höyhenpuvun piirteisiin.

Nuoret linnut askeleen edellä harmaalokkeja

Aroharmaalokki pesii harmaalokkia aiemmin, ja ensimmäiset nuoret linnut hahautuvat meille, kun harmaalokit vasta opettelevat itsenäistymään. Aikaisempi kuoriutumisen näky usein myös edistyneempänä höyhenpukuna. Nuoret aroharmaalokit aloittavat yleensä hartiahöyhenten sulkasadon aiemmin kuin harmaalokki, usein jo heinäkuussa. Niiden nuoruuspuvun höyhenet ovat usein kuluneempia ja risaisempia kuin vasta lentoon lähteneiden harmaalokkien, mutta osa nuorista aroharmaloikeista voi olla Suomeen saapuaan varsin tuoreitakin eivätkä ne välttämättä poikkea harmaalokeista.

Aroharmaalokin selän höyhenten keskustat saavat usein kulumisen myötä ominaisen punaruskean sävyn, joka saattaa erottua tuoreiden harmaalokkinuorukaisen joukosta. Myöhemmin syksyllä aroharmaalokit ovat usein sulkineet laajemmin ensimmäiseen talvipukuunsa, jolloin hartiahöyhenet ja monesti myös osa siiven peitinhöyhenistä ja tertiaaleista on sulittu – tämä on harvinaista harmaalokilla ja voi siten tukea määrittämistä.

Aiemmasta kuoriutumisajankohdasta johtuvat erot korostuvat Suomessa, jossa harmaalokit pesivät keskieurooppalaisia lajitovereitaan myöhemmin, ja helpottavat ensimmäisen kalenterivuoden etelän ja aroharmaalokkien löytämistä.

Kulunut ja punaruskea

Nuoruuspuvussa aroharmaalokki ei ole vielä niin helppo tuntea ja huomata kuin myöhemmin syksyllä, sillä linnut eivät ole yhtä huomiota herättäviä kuin niiden sulittua ensimmäiseen talvipukuun. Nuoruuspuvuisen aroharmaalokki ei välttämättä ole yhtään harmaalokkia vaaleapäisempi, vaikka yleisesti ottaen onkin kontrastikkaampi kuin harmaalokki. Tässä puvussa huomio voi kiinnittyä pukutuntomerkkien ohella kuluneisuuteen ja punaruskeuteen, joskin kuluneisuuden näkeminen maastossa vaatii harjoittelua.

Nuoruuspuvussa aroharmaalokin selän ja siiven peitinhöyhenten reunukset ovat kapeat ja tasaiset, alkusyksystä jäljel-

Ensimmäisen talven pukutuntomerkeistä suurin osa pätee vielä toisen talven aroharmalokkeihin. Pää ja alapuoli ovat pohjaväriiltään valkoiset. Siiven peitinhöyhenten ja hartiahöyhenten kuviointi on niukkaa ja poikittaiskuviointi lähes puuttuu. Vaihdetut keskimmäiset peitinhöyhentet ovat yhtenäisen harmaat, mitä vastaavan ikäisellä harmaalokilla ei juuri ole. Niskan tumma vyö erottuu selvästi. Tertiaalien keskustat ovat mustat ja niiden valkea kuviointi on hienoa ja keskittyy sulan kärkiosaan. Nokka alkaa aroharmalokilla vaalentua keskimäärin aiemmin kuin harmaalokilla, tyypillisesti tyveltä ja kärjestä. Kirkkonummi 20.10.2012. PETTERI LEHIKAINEN

lä olevista nuoruuspuvun hartiahöyheneistä reunus saattaa olla kulunut kokonaan pois. Harmaalokin höyhenten reunukset ovat tyypillisesti leveät, ja niissä on yleensä aroharmalokille vierasta karkeaa pykälikkyttä. Isojen peitinhöyhenten kenttä on aroharmalokilla yleensä kaksivärinen: sisimmät peitinhöyhentet ovat kärjistään vaalean kuvioituja ja uloimmat miltei kokonaan tummia, mikä muodostaa siivelle tumman "palkin" ja toisaalta palkin alle vaaleamman siipijuovan. Sisimpien peitinhöyhenten kuvio on hienompaa kuin harmaalokilla, jolla mustat ja valkoiset kuviot ovat karkeampia, suuria ja shakkiruutumaisia. Aroharmalokilla valkoista voi olla paljon tummaa enemmän, mutta kuviot ovat usein pieniä ja pallomaisia. Aroharmalokin tertiaalien reunusten kuvio keskittyy höyhenten kärkiin symmetrisenä ruodin molemmille puolille eikä jatku isojen peitinhöyhenten reunoihin asti. Reunus voi olla leveäkin, mutta siinä on harvoin voimakasta pykälikkyttä.

Lennessa isojen peitinhöyhenten tumma palkki korostuu ja nuorelle aroharmalokille muodostuu tumma siipijuova, joka ei ole yleensä juuri siipsisulkiä vaaleampi. Aroharmalokilla sisimmät käsisulat ovat tummemmat kuin harmaalokilla. Sisähöydyt voivat olla ulkohöydytä vaaleammat, jolloin käsisiiiven tyvelle muodostuu lajille tunnusomainen "sälekaihdinkuvio", jossa tummat ja vaaleat alueet vuorottelevat. Käsisulkien ulkohöydyssä voi olla vaalea kuvio, mutta se on yleensä pienialainen ja selvärajainen ja puuttuu sisimmästä käsisulasta. Harmaalokilla sisimmät käsisulat ovat yleensä selvästi uloimpia vaaleampia ja ulkohöydyksäkin on laajasti vaaleaa. Tämä kuvio saa harmaalokille aikaan selkeämmän vaalean "luukun" käsisiiiven tyvelle.

Siiven alapinnat ovat aroharmalokilla kontrastikkaammat kuin harmaalokilla. Alapeitinhöyhenten pohjaväri on valkoisempi ja tummat kuviot selvärajaisempia ja keskittyvät höyhenten kärkiin, mikä muodostaa vaaleista höyhenten tyvistä laaja-alaisiakin valkeita alueita alapeitinhöyhentekenttään. Usein keskimmäisten alapeitinhöyhenten alueelle muodostuu yhtenäinen pitkänomainen vaalea alue. Joillakin nuorilla linnuilla siiven alapeitinhöyhentet voivat olla lähes puhtaan valkoiset, mikä on hyvin vierasta harmaalokille.

Nuoren linnun pyrston yläpeitinhöyhenten pohjaväri on valkoisempi ja tummat kuviot vähäisempiä kuin harmaalokilla. Pyrstösulkien tumma kärki on pohjaväriiltään mustempi kuin harmaalokilla ja se on suurin piirtein tasalevä ja jyrkkärajainen. Pyrstövyötä sisempänä sulissa on yleensä vain hienoa poikkikuviointia ja sulkien tyvet ovat usein valkoiset.

Kokonaisuus ratkaisee

Ensimmäisen kalenterivuoden aroharmalokin tunnistamisessa kokonaisuus ratkaisee. Mikäli nokan muoto sekä siiven ylä- ja alapinnan sekä pyrston kuviot ja väri sopivat aroharmalokille, yhdistelmä on yleensä riittävä lajin määrittämiseen. Nuorten lokkien tummuusaste korreloi yleensä kaikilla höyhenaloilla. Esimerkiksi harmaalokki, jolla on tumma peitinhöyhentekenttä, voi näyttää lupaavalta maassa, mutta hyvin tummat siiven alapinnat ja voimakkaasti kuvioitu pyrstö paljastuvat, kun lintu lähtee lentoon.

Nuoruuspuvun etelänharmalokki muistuttaa erehdyttävästi aroharmalokkia kulumisen ja höyhenten kuvioiden

osalta, mutta parhaat erot löytyvät nokan muodosta, pyrston kuviosta ja siiven alapinnoilta. Etelänharmalokki on Suomessa suurharvinaisuus, eikä sen erottamista aroharmalokista käsitellä tässä yhteydessä tarkemmin. Laji on kuitenkin hyvä pitää mielessä, kun kohtaa loppukesäisen tai alkusyksyisen ensimmäisen kalenterivuoden aroharmalokkiehdokkaan.

Huomaaminen helpottuu talvipuvun myötä

Syyskuun alusta lähtien nuoret aroharmalokit alkavat olla sulkiineet laajasti hartiahöyheneitä ensimmäiseen talvipukuun, jolloin linnut ovat tunnusomaisen kolmivärisiä: pää ja alaruumis ovat valkeat, selkä vaaleanharmaa ja siipi tumma. Sulittujen hartiahöyhenten kuvio ja väri eroavat harmaalokista. Niiden pohjaväri on vaaleamman harmaa, tumma kuvio keskittyy yleensä höyhenen tyvelle ruodin ympärille ja poikittaiset raidat ovat yleensä ohuempia ja diffuusimpia. Usein höyhenten tyvellä erottuu vain tumma salmiakkikuvio eikä lähellä kärkeä ole välttämättä lainkaan tummaa subterminaalijuovaa.

Joillakin edistyneimmillä yksilöillä alkaa syyskuusta lähtien olla sieltä täältä sulittuja siiven peitinhöyheneitä. Tämäkin viittaa harvinaisempaan harmaalokkilajiin, sillä se on harvinaista kotimaisella harmaalokilla. Tässä vaiheessa linnut alkavat myös saada kasvoilleen tunnusomaisen ilmeen, jossa silmän ympärillä on vain vähän tummaa. Sen vuoksi valkoiset silmäluomet erottuvat selvästi, mikä saa silmän näyttämään pieneltä. Tässä puvussa myös tummaviirinen niskavyö, niin sanottu boa, alkaa korostua.

Siiven alapeitinhöyhenet ovat valkoiset, isot peitinhöyhenet vaatimattomasti kuvioituid ja uloimmassa käsisulassa on valkea sisätäplä. Tämä kuvio on tyypillistä toisen talven aroharmaalokille, mutta kuvio on harvinainen saman ikäluokan harmaaloikeilla. Terävärajainen, musta pyrstövyö ja laajalti valkeat ja kuviottomat pyrstösulkien tyvet ja pyrstön yläpeitinhöyhenet ovat lajille tyypilliset.
Kirkkonummi 23.9.2012. PETTERI LEHIKONEN

teet voimistuvat. Värytykseltään toisen talven aroharmaalokki muistuttaa enemmän samanikäistä meri- kuin harmaalokkia, ja tämän ikäluokan aroharmaalokin voi löytää harmaalokkijoukosta etsimällä yhdistelmää valkoinen pää ja mustat tertiaalien keskustat. Tertiaalien kuvio on samantapainen kuin nuorella: kärki on valkoinen ja saavuttaa harvoin isojen peitinhöyhenen reunan, mutta tyvi on miltei pikimusta. Myös kyynärsulkien keskustat ovat yleensä mustat, mikä näkyy lentävällä linnulla.

Sisimpien käsisulkien kuvio voi vaihdella runsaastikin. Osalla linnuista on selvä luukku ja paljon vaaleaa ulkohöydysäkin, toisilla sisimmät käsisulat ovat taas tasaisen tummat. Uloimmat käsisulat ovat kuitenkin lähes aina mustat. Harmaalokilla sekä tertiaalit, kyynär- että käsisulat ovat yleensä korkeintaan tummanruskeat.

Toisen talven linnulla siiven alapinnat ovat usein puhtaan valkoiset ja tummaa kuviointia on hyvin vähän. Kuviointi keskittyy pieninä täplinä tai puolikuina alapeitinhöyhenen kärkiin. Aroharmaalokilla on yleensä uloimmassa käsisulassa valkea sisätäplä, jollainen harmaalokilla on harvemmin ja jos on, se on yleensä pienialainen.

Heuglini voi hämätä

Aroharmaalokki talvehtii yleensä etelämpänä kuin harmaalokki, ja siksi höyhenpuvun värit kuluvat auringon vaikutuksesta enemmän. Keväällä toisen kalenterivuoden aroharmaalokit voivat olla hyvin vaaleiksi kuluneita ja tuoret talven aikana vaihtuneet siivenpeitinhöyhenet voivat korostua toisin kuin harmaalokilla. Talven aikana vaihdetut peitinhöyhenet vastaavat kuvioiltaan jo toisen talven höyheniä, ja jos yksilö on sulkinut paljon, puku voi muistuttaa huomattavasti vuotta vanhempaa (3kv) harmaalokkia. Tällöin iänmäärityksessä voi mennä vipuun, mikä vaikeuttaa myös lajinmääritystä.

Myös toisen kalenterivuoden harmaalokin nuoruuspuvun höyhenet voivat kuluu käytännössä valkeiksi, joten tämä piirre ei ole kovin voimakas viite aroharmaalokin suuntaan. Äärihaalistuneiden harmaalokkien osuus kasvaa Suomessa voimakkaasti loppukevällä, ja kulumisen myötä määrittäminen hankaloituu pukutuntomerkkien kadotessa. Kesällä aroharmaalokit aloittavat sulkasadon toisen talven pukuunsa ja ovat usein varsin räjähtäneen näköisiä, mutta rakenteelliset tuntomerkit toimivat yleensä tällöinkin.

Toisen kalenterivuoden heuglini-alalajin selkälokit – joita etenkin Itä-Suomessa havaitaan paljon runsaammin kuin aroharmaalokkeja – voivat muistuttaa hyvin paljon aroharmaalokkia vaaleine ruumiineen, siiven alapintoineen ja selvärajaisine pyrstövoineen. Näiden lintujen vaihtuneet selän höyhenet ovat pohjaväritään tummempia, ja niissä on vain tumma ruotijuova. Nokka on yleensä laajalti vaa-

lentunut ja voi olla kellertävä toisin kuin aroharmaalokilla. Paras tuntomerkki on selkälökkiryhmälle ominaiset hyvin tummat käsisulat, joissa ei yleensä ole selvää vaaleampien sisimpien käsisulkien muodostamaa luukku.

Toisena talvena kaikki on mustavalkoista

Ensimmäinen täydellinen sulkasato on yleensä viety loppuun lokakuun aikana, mutta sen myötä tulevat uudet tuntomerkit voivat olla kokonaisuudessaan näkyvissä jo elo–syyskuussa. Toisen talven puvussa korostuu kontrastikkuus erona harmaalokkiin ja monet nuoruuspuvustakin tutut piir-

Jotkut toisen talven aroharmaalokit ovat sulkineet hartiahöyhenensä, osan siiven peitinhöyhenistään ja tertiaaleistaan aikuismaisen kuviottoman harmaaksi. Pää ja alapuoli ovat lähes kuviottoman valkoisia ja tertiaalit erottuvat syvän mustina. Huomaa myös lihanpunaiseksi vaalennut nokantyyvi, tyypillinen ilme ja pienistä täplistä muodostuva "boa".
Kirkkonummi 19.1.2013. PETTERI LEHIKONEN

Hankalia lokkeja on aina. Aroharmalokki on määritettävä kaikkien tuntomerkkien summana, koska yksittäiset tuntomerkit menevät päällekkäin harmaalokin kanssa. Tällä ensimmäisen syksyn yksilöllä on useita aroharmalokkimaisia piirteitä: esimerkiksi valkoinen pää, tertiaalien ja isojen peitinhöyhenten kuviointi ja sulittuja siiven peitinhöyheniä. Linnussa on myös aroharmalokille sopimattomia piirteitä, kuten epämääräinen hartia- ja karkea keskimmäisten peitinhöyhenten kuviointi sekä tukeva nokka. Myöskään linnun pyrstön ja siiven alapeitinhöyhenten kuviot eivät sopineet aroharmalokille. Kyseessä lienee epätavallinen harmaalokki tai lajien välinen risteymä. Taustalla on yhtä sukupolvea vanhempi, toisen syksyn harmaalokki. Kirkkonummi 22.9.2012. PETTERI LEHIKONEN

Pyrstö ja sen yläpeitinhöyhenet korostuvat kontrastikkaina: peitinhöyhenet ovat puhtaanvalkoiset, pyrstövyö tasaleveä, pikimusta ja kontrastoituu voimakkaasti valkoiseen pyrstöntyveen, jossa on yleensä vain hyvin vähän tummaa, erittäin hienoa kuviota.

Toisen talven linnut vaihtavat usein syksyn ja talven aikana siiven peitinhöyheniä ja selän höyheniä. Ne vastaavat ulkonäöltään kolmatta ikäpolvea ollen lähes

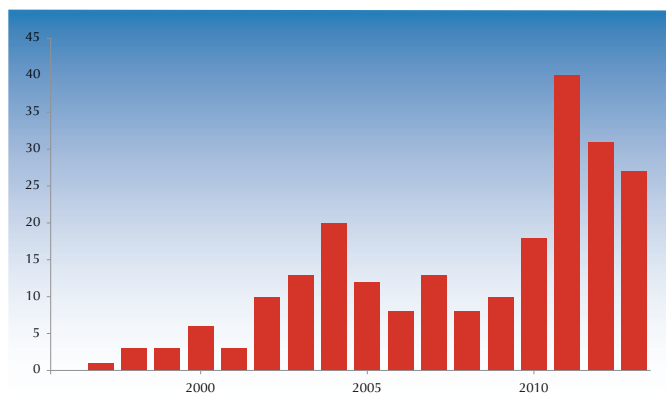
tai kauttaaltaan puhtaan vaaleanharmaita. Erityisesti kuviottoman harmaiden keskimmäisten peitinhöyhenten siipijuova on harmaalokille vieras. Etenkin loppupalvesta ja alkukevästä paljon höyheniä vaihtaneet toisen talven aroharmalokit (2–3kv) muistuttavat kolmannen talven (3–4kv) harmaalokkeja. Lämmäytyksessä on silloinkin oltava tarkkana, koska se on lajinnäärityksen kannalta olennaista.

Lisää aroharmalokista:

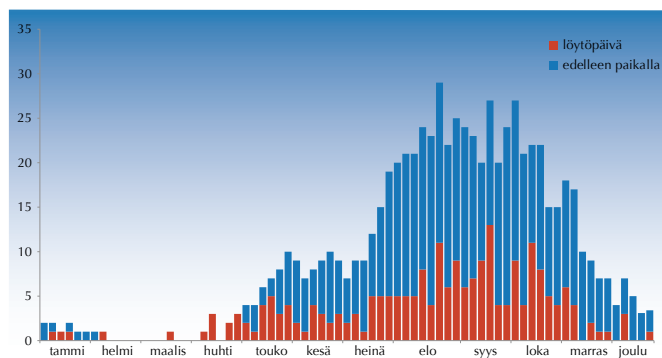
Chris Gibbins, Brian J. Small ja John Sweeney 2010: Identification of Caspian Gull. Part 1: typical birds. – British Birds 103: 142–183.

Chris Gibbins, Grzegorz Neubauer, ja Brian J. Small 2011: Identification of Caspian Gull. Part 2: phenotypic variability and the field characteristics of hybrids. British Birds 104: 702–742.

Visa Rauste, Markku Kangasniemi ja Hannu Koskinen 2004: Aroharmalokki Suomessa. – Linnut 39 (1): 42–43.

Suomen ensimmäinen aroharmalokki havaittiin Lahden kaatopaikalla vuonna 1997. Sen jälkeen laji on havaittu vuosittain. Viime vuoden loppuun mennessä Suomessa on havaittu 226 aroharmalokkia. Ennätysvuonna 2011 havaittiin 40 yksilöä.

Aroharmalokki on etenkin loppukesän ja syksyn laji. Keväthavainnot runsastuvat huhtikuun lopulta alkaen, ja uusia lintuja löydetään läpi kesän. Eniten yksilöitä on havaittu heinäkuun lopun ja lokakuun lopun välillä. Marraskuun alkupuoli on vielä hyvää aroharmalokkiaikaa, mutta havaintomäärät vähenevät talvea kohden, ja tammikuulta on enää muutama havainto.